

ELÄMÄÄ MAREMMANO-ABRUZZESEN KANSSA

Tästä kaikki alkoi

Ensimmäinen m-a urokseni Mazzarella Amadeus (kasv. Viveca&Volmar Widberg, Ahvenanmaa) tuli perheeseemme v. 1988. Hän oli hieman "impulssiostos", koska vain rodun kuva ja kuvaus koirakirjasta olivat valintani perustana. Minulla oli tuohon aikaan kaksi vuotias kultainennotaja Amanda, jonka kanssa harrastin verijälkeä ja tottelevaisuuskoulutusta. Amanda oli iloinen hömpöttäjä, joka ei vartioinut tomerasti mitään muuta kuin omia oikeita luitaan. Tämän tason suojeleuvaisto ei ollut riittävä, koska olimme päättäneet muuttaa maaseudulle omakotitaloon. Piti hankkia kunnolla vahtiva koira, jotta kolme lapsostamme ja omaisuutemme säilyisivät turvassa kotonamme niinä aikoina, jolloin me vanhemmat olimme joskus yhtäaikaan poissa.

M-a oli mielestäni kaunis ja riittävän erikoinen ja harvinainen rotu minulle, joka aina olen arvostanut, ihailnut ja halunnut elämäni jonkinasteista erilaisuutta ja haastetta. Koirakirjassa kerrottiin myös, että rotu on vahtikoira, joka sopii maaseudulle. Alkoi kova etsintä, jonka myötä selvisi, että Suomessa ei ole tällaisia, Ruotsissa joitakin. Mitä vaikeamman tuntuiseksi rodun hankinta tuli, sitä enemmän tietysti sitä halusin. Haastehan tämä pennun metsästyskin oli. Vihdoin, itse asiassa jo muutaman kuukauden kuluttua vakaasta päätöksestäni, osui silmiini ilmoitus Helsingin Sanomissa: "Ahvenanmaalla syntyy ennen joulua Suomen ensimmäinen m-a pentue!!!!" Heti soitin ja varasin urospennun. Koiria kävin katsastamassa Messukeskuksen näyttelyssä, tyrkkäsin varausmaksun Volmarin käteen ja asia oli sillä selvä. Volmarilla oli mukanaan Amadeuksen isä ja yksi narttu. Molemmat olivat rauhallisia ja kilttejä. Mikäs sen mukavampaa! Vahtimisesta en tuntenut tarvetta puhua mitään. Minulle se tarkoitti sitä, ettei vieras voi tulla pihallemme yksin, koska koira pysäyttäisi hänet ja sillä siisti. Pennun jonottajia oli useita kymmeniä.....olin yksi valituista, onneksi!

Amanda oli ystävällinen, tottelevainen ja miellyttämisenhaluinen. Pärjäsimme tottelevaisuuskisoissakin hienosti. Kerran olimme koko kisan parhaita yhteistyössä. Tämä tarkoitti sitä, että suoritukset menivät nappiin ja Amanda noudatti ohjeitani iloisena ja ryhdikkäänä. Amadeus puolestaan oli itsenäinen, rauhallinen, hieman pidättyväinen ja juro. Hän juoksenteli reilun vuoden ikäisenä pääasiassa "omia reittejään" ulkoillessamme ja kuunteli ohjauksiani hyvin valikoidusti. Lähdimme yhdessä metsälennille ja epämääräisen ajan kuluttua palasimmekin miltei yhdessä, mutta lenkin aikana emme tavanneet kertaakaan. Huudella en viitsinyt, ääni kärsi ja tunsin itseni typeräksi, koska ketään ei koskaan näkynyt. Sitäpaitsi koko Nuppulinna olisi saanut tietää, että se iso valkoinen on taas karannut!!! Kyllä Amandakin lähti joskus omille teilleen, mutta hänet löysi helposti lastentarhan pihalta, naapurin kompostista tai vaihtoehtoisesti lintulaudan alta. Amanda oli sikäli turvallinen karkulainen, ettei taatusti aiheuttanut ikävykyksiä ympäristölleen. Amadeuksen käyttäytymisestä alueensa ulkopuolella en ollut tuolloin vielä oikein selvillä, joten hänen reissunsa hermostuttivat minua hieman. Noutajan kanssa oli koulutuksen yhteydessä antamani ruokapalkinto erittäin tehokas, mutta Amadeus ei kotinsa ulkopuolella silloin vielä namia huolinut. Jääkaappiin kertyi jos jotakin herkkua siinä toivossa, että edes jokin niistä maistuisi herralle. Perheeni oppi nopeasti tarpeellisen kysymyksen jääkaapille mennessään: "Äiti! Saako ottaa, vai onko tämä koiralle?"

Aloin pohtia Amadeuksen kouluttamista vakavasti, koska minua oli peloteltu hurjasta luonteenmuutoksesta, joka m-a:lla alkaa noin kaksi vuotiaana. Tällä tarkoitettiin vartiointivaiston heräämistä. Tutustuin onnekseni Marjaan ja Margaretaan, joilla oli Ruotsista tuodut m-a urokset (Arthur Hammondin kasvatit, kennel Maremmano). Nämä herrat eivät olleet ihan helppoja koulutettavia ja omistajat olivat saaneet paljon tietoa Ruotsista Anders Hallgrenilta siitä, miten koiria opetetaan oppimispsykologisesti oikein. Tästä se alkoi minunkin ikuinen perehtymiseni koiran sielunelämään ja oppimispsykologiaan. Anders Hallgrenille olen ikuisesti kiitollinen. Olen hänen uskollinen kuuntelijansa vielä tänäkin päivänä. Hänen oppinsa toimivat Amadeukseen ja kaikkiin muihinkin koiriini. Ne ovat minulla käytössä nykyäänkin, vaikka tämän hetkinen laumani onkin huomattavasti vähemmän opetettu kuin ensimmäiset koirani. Paljon hyvää tietoa on tarttunut tuki muualtakin, koska olen viimeisen 20 vuoden aikana osallistunut yhdelle sun toiselle koiran käyttäytymistä ja kouluttamista käsittelevälle luennolle ja kurssille suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä luenut kymmeniä koirakirjoja kannesta kanteen. Tällä hetkellä en tunne olevani vieläkaan valmis opinnoissani. Ne jatkuvat nyt ihan käytännössä jokaikinen päivä kaikenlaisia koiria käsitellessäni hoitolassani ja oman rotuni kasvatustyötä tehdessäni. Hoitolatyö on hyvin haasteellista ja mielenkiintoista, koska meillä käy paljon sellaisia koiria, joita ei oikein muualla pystytä hoitamaan. Ihmisillä on nykyään uskomattoman hankalia lemmikkejä, varsinaisia suloisia terroristeja. Laumanvartijarotuiset ovat mielestäni ihania hoidettavia, koska ne ovat rauhallisia ja kilttejä, kuten niiden kuuluukin olla oman reviirinsä ulkopuolella.

Minulla on ollut jo 20 vuotta mitä parahin mahdollisuus seurata m-a:n käytöstä ja laumaelämää ikiomalla reviirollani aamusta iltaan. Paljon olen heiltä oppinutkin vuosien varrella, ja useat lukemani etologiset opit koirien käyttäytymisestä olen päässyt havaitsemaan paikkansa pitäviksi myös käytännössä. Tällä hetkellä minua kiinnostaa maremano-abruzzesen vaistonvarainen rodunomainen käyttäytyminen lampaiden suojelijana. Tämän hienon asian vuoksi meillä Suomessa on vielä paljon maaperää muokattavana. Asennoituminen laumanvartiijaan työtoverina tuntuu suomalaisista vielä hyvin vieraalle.

Erilaisia yksilöitä

Saman rodun yksilöt voivat olla hyvinkin erilaisia. Samassa pentueessa voi olla toisistaan suurestikin poikkeavia yksilöitä. Tarkoitin tätä sekä ulkomuodon että luonteenpiirteiden suhteen. Ulkomuodon suhteen sanotaan, että sitä sieltä tulee mitä sinne laittaa. Tämä pitää mielestäni hyvin paikkansa; osa isän näköisiä, osa äidin näköisiä ja osa muistuttaa molempia tai kas kummaa ei oikeastaan kumpaakaan. Tämä on sangen mielenkiintoista ja hauskaa! Jalostusparin valinta on perustunut minulla pääasiassa omin silmin todettuihin ominaisuuksiin uroksen ja nartun ulkomuodossa. Niiden tulisi täydentää toisiaan. Sisäsiitosta ja ahdasta linjaamista pyrin kaikin tavoin välttämään, koska se voi tuoda tullessaan paljon haitallisia asioita sekä ulkoisiin ominaisuuksiin että luonteeseen. Tietysti voi saavuttaa myös hyviä ominaisuuksia, mutta yksilö tai yksilöt joihin linjaukset suoritetaan, pitäisi todella tietää perin juurin hyväksi ominaisuuksiltaan joka suhteessa. Tällaista tietoa minulla ei ole vielä riittävästi. Koirakantamme on myös hyvin pieni.

Jalostuksessa on aina tehtävä valintaa asioiden tärkeysjärjestyksestä; hyvä ulkomuoto, hyvä terveys, hyvä luonne ja käyttöominaisuudet. Pidän kolmea viimeistä asiaa tärkeämpinä kuin ulkomuotoa. Siispä olen tehnyt paljon yhdistelmiä, joissa uroksella ja nartuilla on mahdollisimman paljon erilaisia yksilöitä takanaan sukutaulujensa perusteella. Tällöin ulkomuodollisesti pentueista voi tulla hyvinkin epätasaisia eli kaikki pennut ovat erinäköisiä. Joistakin saman pentueen yksilöistä on tosi vaikea nähdä, että ne ovat sisaruksia. Erilainen ulkomuoto merkitsee kuitenkin myös sitä, että sisarusten geeniperimät ovat erilaiset huolimatta sukutaulun samantyyppisyydestä. Erilaisuus on aina rikkaus, koska valinnanmahdollisuudet lisääntyvät. Vähemmän "kahdentuneita" geenejä merkitsee pienempää riskiä perinnöllisten sairauksien ilmenemiseen sekä yleistä elinvoimaa lisääntymistä. Jo tästä voidaan päätellä, etten pidä ainakaan tällä hetkellä tavoitteenani osallistua sellaisiin näyttelyluokkiin, joissa arvostetaan tasaisuutta esitettävien yksilöiden ulkomuodossa. Jos jälkeläiset ovat ulkomuodollisesti parempia kuin vanhempansa, on jalostus mennyt eteenpäin. Tämän olen jotenkuten tähän mennessä saavuttanut. Yhtään huippukoira ulkomuodollisesti en ole kuitenkaan mielestäni vielä saanut aikaiseksi, onneksi sentään hyvin terveitä ja mukavan luonteisia. Kasvateissani on kyllä mustaa nenäpigmenttiä ja mustia kynsiä, upeasti kannettuja pitkiä häntiä ja oikeata turkin laatua. On myös mantelisoluisia, pienikorvaisia ja kallon sekä kuonon malliltaan hyviä. Työsarkani näyttää jatkuvan lopun elämäni, koska toivon todella joskus näkeväni enemmän näitä toivottuja ominaisuuksia samassa yksilössä. Italiassa olen nähnyt sellaisia koiria, jotka oitis "ottaisin nimiini". Onneksi on näin! Viime vuosina olen minäkin saanut hankittua sieltä erinomaisia yksilöitä jalostusmateriaaliksi.

Suurin osa pennunostajista haluaa hyväluonteisen ja terveen koiran. Kaunis ja sairas koira tai kaunis ja arka yksilö ei ole kenenkään toivomuslistalla. Olen elänyt muutamien sairaiden ja pelokkaiden tuontikoirien kanssa. Tiedän siis hyvin miltä sellaisen omistaminen tuntuu. Oli hyvin rankkaa menettää kaksi alle vuoden ikäistä koira, jotka olivat erinomaisia luonteeltaan ja tyyppiltään, sen takia, että ne eivät pystyneet liikkumaan normaalisti vaikean lonkkavikansa takia. Tästä syystä pyrin käyttämään tällä hetkellä jalostukseen vain kuvaustuloksiltaan A tai B lonkkaisia ja 0 kyynärnivelet omaavia koiria. Muutenkin yksilöiden tulee olla kaikin puolin terveitä. Jos heistä sitten syntyy sairaita, olen ainakin yrittänyt parhaani. Ei ollut myöskään mukavaa luopua näyttelysuunnitelmistaan parin yksilön kohdalla sen takia, että he olivat niin pelokkaita. He selvisivät loistavasti kanssani jokapäiväisestä elämästä, mutta suuren yleisön edessä näyttelykehässä he olivat hyvin vaivautuneita ja ryhdittömiä. Onneksi he eivät olleet aggressiivisia, joka olisi kyllä ollut mahdollista vääränlaisella kohtelulla. He kasvoivat ihaniksi perhekoiriksi, Nuppulinnan prinssiksi ja Ketunkorven prinsessaksi. Vaikea sanoa, mikä heidän kohdallaan oli mennyt pieleen, aavistuksia ja ajatuksia siitä kyllä on paljonkin. Molemmat tulivat lentäen Italiasta Suomeen 4-6kk kuukauden ikäisinä. Myöhemmin selvisi myös, että toisella oli polvinivel vaurioitunut jo ennen kuin sain hänet luokseni. Toisella venähti alaleuka kasvun myötä sen verran pitkäksi, että tuloksena oli alapurentainen, ujo, terveluustoinen ja kaunis koira. Tuontikoirien ja jalostuskoiran hankinta pikkupentuna on suuri riski.

Useimmat omistamistani koirista ovat kuitenkin pennusta asti olleet ystävällisiä ja avoimia. Huumorintajua ja leikkisyyttä on joillakin yksilöillä ollut selvästi enemmän kuin muutamilla, jotka ovat olleet tosikkoja ja jorjukkia.. Muutama on ollut hyvin helppo kasvatettava ja opetettavat, asiat ovat jääneet niiden mieleen vähällä vaivalla. Sitten on ollut kipakampaakin sorttia, joille hyvien tapojen hiominen vaati jämäkämpää otetta ja enemmän kärsivällisyyttä, ennenkuin kehtasimme esiintyä yhdessä yleisillä paikoilla. Yhteenvetona voisin todeta, että ulkomuotoja ja luonteenpiirteitä on ollut laidasta laitaan. En pysty myöskään sanomaan ovatko nartut olleet helpompia kuin urokset vai päinvastoin.

Oppimisesta

Vuosien varrella, osittain kantapään kautta, olen oppinut mihin voin itse kasvattajana ja kouluttajana vaikuttaa pentuja tehdessäni ja opettaessani. Olen vahvasti todennut sen, että ympäristöllä ja ihmisen käsittelyllä ja opettamisella on taatusti suurempi vaikutus koiran luonteeseen ja käyttäytymiseen kuin perintötekijöillä konsanaan. Eli oikealla käsittelyllä voi varovaisesta ja herkästä pennusta saada asiallisesti käyttäytyvän sosiaalisen koiran tai reippaan ja rohkean pennun voi väärällä käsittelyllä muotoilla terroristiksi, joka tekee mitä haluaa ja puree tarpeen vaatiessa saadakseen tahtonsa perille tai puolustaessaan itseään. Toinen vaihtoehto on, että siitä kasvatetaan pidättyväinen, juro ja arvaamaton. On hyvin vaikeaa todistaa, että joku yksilö olisi syntymästään "kahju"(poikkeuksena joskus ahdas sisäsiitosyksilö). Jos pennun vanhemmat ovat tasapainoisia luonteeltaan, ei parempaa lähtökohtaa voi pennuille tässä mielessä olla.

Emän stressi odotusaikana vaikuttaa pentujen stressihormonituotantoa lisäävästi. Tämä ei ole edullista tasapainoisen pennun kehittymiselle. Myös se, mitä pennuille tapahtuu syntymän jälkeen kasvattajan käsissä, on hyvin merkityksellistä! Itse annan emän hoidella rauhassa jälkikasvuun ensimmäiset kolme viikkoa. M-a on yleensä suurenmoinen äiti, jonka läsnäoloa ihminen ei voi koskaan korvata. Vieroitustapahtuma pentujen ollessa n. 7vk on hyvin tärkeä vaihe sosiaalisen kielen oppimisen kannalta. Siihen ei tulisi ihmisen puuttua. Sellaiset pennut, joille emä on opettanut dominanssin ja aktiivisen alistumisen merkityksen, ovat ihmisenkin helpompia käsitellä. Laumanvartioiksi meneviä pentuja on alettava sosiaalistaa vartioimaansa eläinlajiin jo hyvin varhaisessa vaiheessa, jotta riittävän kiinteä suhde saadaan aikaiseksi. Ihmisen roolin työtehtäviin menevien pentujen kanssa tulee olla minimaalinen.

Aktiivinen asioiden oppiminen alkaa koiranpennulla viiden viikon iässä, ja aika, jolloin pentu oppii parhaiten koko elämänsä aikana, jatkuu viiteen ikäkuukauteen asti!!! Pennun elämän kannalta siis ensimmäiset puoli vuotta ovat jossain mielessä lopullisen tärkeitä. Tämän ajan sen elämään pystyvät vaikuttamaan eniten ihmiset ja mahdolliset muut eläimet, jotka kuuluvat sen laumaan. Kaikki koirat oppivat toki koko ikänsä oikealla opettamisella ja oppimistilanteeseen liittyvien tärkeiden asioiden huomioon ottamisella. Jos siis nuo ensimmäiset kuukaudet pääsevät lipsahtamaan pelkästään hulvattoman ja herttaisen pennun temmellystä seuratessa, voi huoletta aloittaa opastuksen myöhemminkin.

M-a:ta pidetään hankalana opetettavana luonteenpiirteidensä vuoksi. Se on itsenäinen, itsepäinenkin, rauhallinen temperamentiltaan, joskus pidättyväinen, eikä miellyttämisenhalua ole samassa mitassa kuin ihmisen palvelijoiksi jalostetuilla roduilla. Se on myös pehmeä eli se muistaa pienetkin epämiellyttävyydet hyvin ja pitkään. Tämän vuoksi opettajan ei auta möhliä tai ohjailla kovakouraisesti, koska koira ei ehkä anna anteeksi kokemaansa. Siinä se sitten voi olla "ikuinen rypy rakkauteen". Kun vielä tiedämme, että m-a:lla on voimakas puolustushalu, voi vääränlainen käsittely ja koiran stressaantuminen madaltaa sen terävyyssynnystä ja silloin voi "tulla hammasta" pienestäkin ärsytyksestä. M-a:lla ei ole kiinnostusta saalistamiseen tai sosiaalista taisteluhaluja siten, että sen voisi helposti palkita pallon heitolla tai lelulla leikkimällä. Se ehkä vaivautuu hakemaan muutaman kerran, mutta ei koe toimintaa järkeväksi ja riemukkaaksi kuten saksanpaimenkoira. Onneksi löytyy paljon muitakin asioita, millä voi palkita koira.

Perinteiset koirakerhojen 45min.koulutussessiot eivät kauheasti kiinnosta m-a:ta. Kokemuksesta voin sanoa, että on se joskus ohjaajallekin työlästä ja vaatii pokkaa, että toko-harrastajien arvioivien silmäysten alla jaksaa hinata perässään valkoista karvakasaa ainakin kolme suoritusta muista jäljessä. M-a saattaa joskus myös uuvahata kesken kaiken ja heittäytyä maahan väsymyiskohtauksessaan. Paras esitys Amadeuksellani oli tokokentällä paikallaan makaaminen ja sivullani istuminen. Tämän hän suoritti jämptisti ja ryhdikkäästi siten, että kun muut koiraoppilaat napittivat silmä tarkkana koulutusohjaajaa, esitteli Amadeus hänelle takaraivoaan tai takapuoltaan. Ymmärrettävää, koska kentän toisella laidalla liikkui joku!!!!

Toisaalta olen itse kokenut, että m-a:n opettaminen voi olla myös varsin helppoa ja palkitsevaa, juuri sen takia, että sillä on kerrassaan norsun muisti. Tämä tarkoittaa sitä, että oikea ohjaus tarvitaan vain muutamia kertoja ja koira muistaa oppimansa koko ikänsä. Pehmeä koira muistaa sekä epämiellyttävät että supermiellyttävät kokemukset kerrasta! Koska saman muistin avulla opitaan sekä hyvät että huonot tavat, on periaatteessa kiinni ihmisestä ja hänen tarjoamistaan kokemuksista, kumpia oma koira saa mahdollisuuden oppia enemmän. Eikö kuulostakin yksinkertaiselta? Vuosien varrella on tullut myös osittain oman laiskuuden myötä mieleen, että oikeastaan, mitä vähemmän puuttuu m-a:n käyttäytymiseen, sen fiksumpia niistä taitaa kasvaa.

Huonotapainen vanhempi koirakin voi helposti "parantua" mikäli se pääsee mahdollisimman ajoissa stressittömään olotilaan ja taitavalle käsittelijälle. Stressaantunut eläin ei nimittäin opi. Muistiin ei jää mitään, vaikka asiaa toistetaan useita kertoja. Jos oppiminen tuntuu junnaavan tai ollaan sitä mieltä, että koira on "kovapäinen", kannattaa tarkastella kyseisen yksilön elämisen sen hetkistä laatua. Stressaantunut koira on myös huono syömään, makupalat eivät kiinnosta. Stressaantunut m-a haukkuu paljon turhan takia. Se voi myös olla äkkipikainen ja vartiointi "ampuu yli". Se voi olla myös säpsähtelevä, ei pysty lepäämään ja pelästyy helposti. Usein se myös on hyvin vilkas, jopa hössöttävä ja sen on vaikea keskittyä edes hetkeksi. Lisäksi stressaantunut m-a voi raapia tai nyppiä itseään ja lipittää tuon tuostakin vettä. Se voi myös repiä

mattoja ja muotoilla uusiksi kodin kalustusta. Jotkut yksilöt saavat vatsavaivoja, joillakin on tulehdusherkkyyttä, joillakin on hormonitoiminnan häiriöitä, jotkut pureskelevat itseään ym. ym. Stressaantunut pentu, joka "käy ylikerroksilla", alkaa sisäsiistiksi oppimisen jälkeen uudestaan pissiä ja kakkia sisälle. Uroskoiralla turhanpäiväinen astumistoiminta kuvaa hermostuneisuutta. Kaikki edellä luetellut käyttäytymiset ovat koiran keinoja lieventää kiihtymystään. Jos koira ei opi, kannattaa huomioida muitakin asioita, jotka ovat tärkeitä koiran opettamisessa: onko opetusmenetelmäsi oikea, onko opetuspaikka häiriötön, ovatko palkinnot koiran mielestä hyviä, onko palkinnon ajoitus oikea, onko opetus oikein tauotettua, onko toistoja tarpeeksi, onko vaatimustaso koirasi kykyjen mukainen vai oletko jäänyt "lihapulla-automaatiksi" eikä oppiminen etene, osaatko tulkita koirasi eleitä ??

Vuosien varrella olen kasvattanut omiksi koirikseni useamman m-a yksilön, jotka ovat olleet erilaisia perimältään ja "lähtökuopiltaan". Lopputuloksena on ollut toistakymmentä erinäköistä ja eriluonteista, mutta hyväkäytöksistä, ihmisille ystävällistä ja perhellemme luotettavaa koira. Jokaisen hampaat, rakenteen ja uroskoirien kivekset on tuomari pystynyt aina tutkimaan, kun koira on seisonut vieressäni. Lisäksi olen pyrkinyt opettamaan niille seuraavien ohjesanojen merkityksen: tule, sivu, seiso, odota, maahan, eteenpäin, ei-sana. Ei-sanana opettamiseen kannattaa paneutua kunnolla, muuten sille ei saada haluttua vaikutusta, mikä on toiminnan estäminen tai juuri alkaneen toiminnan keskeyttäminen. Ajoitus sitä käytettäessä on hyvin oleellinen. Kielto ei koskaan opeta oikeaa käytöstä ---- on hyvä muistaa tämäkin. Ja vielä ---- kiellon jälkeen on aina tarjottava koiralle luvallinen vaihtoehtokäytös, joka on opetettu sille hyvin ja sopii käsillä olevaan tilanteeseen.

Olen myös opettanut, että silmiini kannattaa katsoa, siis katsekontaktin. Itsestään selvyys on aina ollut se, ettei minua voi vetää kumoon, vaan taluttimessa on kuljettava minun vauhtiani ja siihen suuntaan mihin minä haluan. En myöskään halua päästää koiraani nuuskimaan muita nelijalkaisia silloin, kun kuljetan sitä taluttimessa. Opetan sen kulkemaan rauhallisesti ohi. Kynsien leikkaamisen, kampaamisen ja muiden tarvittavien hoitotoimenpiteiden yhteyteen opetan positiivisen mielikuvan, jolloin koirani suostuvat niihin mielellään. Oikealla opettamisella voi saada uskomattoman paljon hyvää käyttäytymistä aikaiseksi mahdollisimman tuntuissakin tapauksissa.

Elekieli ja käyttäytyminen

Kaikkien koirien kanssa selviää "puhumalla oikein koira". Täytyy tietää millaista tunnetilaa koira kulloinkin viestii eleillään ja ilmeillään, toisaalta on osattava omilla eleillään ja kasvojen ilmeillään vastata sille oikein ja kuvata omaa tunnetilaansa. Tämä "kielitaito" on mielestäni ihmiselle osaltaan synnynnäinen taitolaji, osaltaan sitä pystyy parantamaan opiskelemalla. Käytännön harjoittelua ei tietenkään korvaa mikään.

Ihmisten selvityksiä erilaisille koirien signaaleille löytyy useita eri koirakirjoista. Eleitä ei voi koskaan tulkita yksittäisinä esim. korvien asento, hännän asento jne. vaan tilanne on aina käsiteltävä kokonaisuutena; missä tilanteessa ele näkyi, mitä muita eleitä näkyi samalla jne. Koiran elehtiminen mahdollisella äänellä tehostettuna on aina juuri sen hetkisen tunnetilan ilmaus, joka koiralla on käsillä. Parhailtaan nähtävissä olevat eleet eivät siis kerro omistajalle, että koira katuu syvästi, koska se on joitakin tunteja sitten silponut upouuden nahkasohvan. Koira ei myöskään murjota kahta päivää sen takia, että omistaja on jättänyt sen vieraan ihmisen hoitoon vuorokaudeksi. On myös itsestään selvää, ettei koira voi mitenkään yhdistää rikkomaansa sohva omistajan sadatukseen ja rankaisuun, jonka se saa osakseen useita tunteja tapahtuman jälkeen.

Jos tulkinta ja kommunikointi sujuvat luontevasti, välttyy konflikteilta ja pystyy opettamaan ja hallitsemaan koiraansa helposti. Kehonkielen käyttö on tärkeämpää kuin sanojen käyttö. Ei siis ole mitenkään vaikeaa käsitellä ruotsalaista, englantilaista tai italialaista aikuista m-a:ta, vaikkei osaa sanaakaan sen kotiseudun kieltä. M-a on tyypillisenä laumassa elävänä koirana erittäin taitava elekielen käyttäjä, joka pyrkii ratkaisemaan konfliktit kommunikoimalla sen sijaan, että ryhtyisi fyysiseen kamppailuun. Näinhän on fiksuja menetellä, koska vahingoittuneena yksilö ei pysty säilyttämään statustaan ja joutuu näin ollen myös usein luopumaan etuuksistaan laumassa. M-a on hyvin tarkka ihmisen eleiden ja tunnetilojen tulkitsija, ja joskus tuntuu siltä, että myös ajatusten lukija. Koira havaitsee varsin herkästi ihmisen epävarmuuden ja viestinnän mahdolliset ristiriidat. On siis turha esittää ystävällisiä eleitä, jos sisällä kiehuu kiukku. Ihmisen käyttäessä ääntään on sen sävy paljon tärkeämpi kuin puhuttujen sanojen merkitys.

Omat koirani ovat olleet parhaat koirien kommunikaatiosysteemin ja laumaelämän opettajat. Olen saanut nähdä omin silmin, miten etologiset tutkimukset ja havainnot ilmenevät käytännön elämässä koiralaumassa ja minun suhteeni. Ensimmäiseltä m-a urokseltani Amadeukselta opin millainen on itsevarma koira, jota muut arvostavat ja kunnioittavat siten, että osoittavat sille vapaaehtoisesti aktiivisia alistumiseleitä. "Alempiarvoiset" siis pitävät käytöksellään yllä "korkeamman" statusta. "Korkea-arvoinen" itse sensijaan on hyvin passiivinen statuksensa osoittamisessa. Amadeus oli kolmesta vuoden ikäerolla olevasta uroksestani vanhin ja ehdottomasti viisain ja rauhallisin. Näillä ominaisuuksillaan hän hallitsikin taidokkaasti tilanteita

pitäen kooltaan huomattavasti suuremmat "pikkuveljensä" asemissaan. Muiden koirien kanssa hän oli aina herrasmies. Hän ei haastanut riitaa ja oli erittäin pitkäpinnainen. Jos oli pakko, hän kyllä puolusti itseään raivokkaasti. Reviirimme oli hänelle pyhä, siihen ei tultu, jos en ollut paikalla. Ja kun tultiin, piti tulla rauhallisesti. Röyhkeät "euroopan omistajan elein" saapuvat hän pysäytti hyppäämällä rinnuksia vasten ja päästämällä julman kurkkuaänen. Tämä tapahtui kaksi kertaa....se oli hurjaa. Kahdet oppirahat hänestä maksoin pari vuotiaana, toiset kaksi toiseksi vanhimmasta uroksestani Fabionista hänen ollessaan 10 kk vanha. Onneksi vain pieniä säärivammoja. Kustannusten jälkeen selvitin itselleni tarkalleen, miten tilanne on otettava hallintaan ja mikä pitää minun roolini näiden herrojen kanssa olla. Sen koommin en ole tässä suhteessa koirieni kanssa mokaillut.

M-a:n tulisi voida luottaa omistajan arviointikykyyn tilanteiden vaarallisuudesta. Koira ei saisi omistajan läsnäollessa päättää kuka saa liikkua sisällä ja kuka ei. Perheen lasten ja omien eläinten suojelu on m-a:lle tyypillistä ja se kannattaa huomioida, jos lapsilla käy ystäviä vierailuilla. Joskus koira tuntee syystä tai toisesta voimakasta tarvetta suojella myös aikuista omistajaansa ihan normaalissa kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa. Omaa suhdettaan koiraan kannattaa silloin miettiä, samoin koiran stressaantumista.

Hierarkiatietoisuus

M-a on hyvin hierarkiatietoinen koira, jonka luonteenpiirteisiin kuuluu hallitsevuus (eli dominanssi). Tämä ominaisuus kuvaa yksilön fyysistä ja henkistä vahvuutta, joka antaa etuoikeuden puuttuvaan resurssiin joko "rivien välistä luettavan" (dominoivat eleet) tai aktiivisen aggression (terävyysleet, hyökkäys) avulla. Se, nouseeko tämä yksilön ominaisuus lauman sisällä sopivasti tai häiritsevästi "pintaan", riippuu koiran ympäristöstä ja etenkin sen omistajasta. Periaatteessa voidaan sanoa, että yksilön dominanssi ei koskaan nouse ylemmäs kuin mitä sen ympäristö (oma lauma) sallii. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta sopivien rajojen asettamiseen kullekin yksilölle. Ihmisen parissa elävän m-a:n on oltava ohjattavissa. Joskus sille on siis ihmisen "osoitettava dominanssia" estämällä sitä tekemästä mitä se haluaa (ei-sana!). Eihän koira voi pääasiassa ihmisten kanssa eläessään tehdä aivan mitä huvittaa!!! Oikein opetettu ja käytetty ei-sana on siis tarpeen. Itsevarman ja hierarkiatietoisin koiran omistajan on myös käyttäytymisellään pystyttävä osoittamaan koiralleen periksiantamattomuutta ja auktoriteettia, itsevarmuutta, johdonmukaisuutta, ystävällisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. On oltava selvillä miten hallitsevan ja itsevarman ihmisen tulee toimia koiran kanssa, jotta olisi sen mielestä hyvä johtaja ja voisi ansaita sen vilpittömän kunnioituksen ja luottamuksen. On siis kysymys kunnioituksen ja luottamuksen ansaitsemisesta, ei vaatimisesta!!!! Omistajan omaan käytökseen jatkuvasti sisältyvät aktiiviset alistumiseleet ja epävarmuus koiraan kohtaan eivät ole hyväksi, koska ne voivat kohottaa sen hallitsevuuden tunnetta vaarallisesti. Toisin sanoen koira voi käsittää asemansa omistajaan nähden vahvemmaksi. Toistuva uhkailukäytös ja aggressiivisuus on niinkään epävarman ihmisen ominaisuus!!! Se kuvastaa tavallisesti rohkeuden puutetta ja pelkoa!! Tämän voi m-a:kin havaita omistajastaan!!! Itsevarma yksilö ei haasta riitaa, on rauhallinen, selkeä ja asiallisen ystävällinen!! Aggressiolla on sitäpaitsi aina etäisyyttä lisäävä vaikutus, joten se ei voi mitenkään olla laumaa yhdessä pitävä voima eikä hyvää suhdetta edistävä asia. Oikein käsiteltynä m-a on nöyrä omistajalleen ja osoittaa sen eleillään tuon tuostakin.

Italiassa m-a:han suhtaudutaan eri tavalla kuin meillä Suomessa. Kotimaassaan se on työläinen, jolla on suuri arvo tällä omalla paikallaan. Siellä koirat ovat aina ulkona, niitä ei päästetä ihmisten tiloihin. Samankaltaiset hierarkiaepäselvyydet, kuin mitä meillä on joskus "kullannuppujemme" kanssa etenkin sisätiloissa, ovat siellä vieraita. Syynä on se, että ihmisillä ja koirilla ei ole yhteisiä intressejä, joista voisi tulla kiistaa. Siellä koira on eläin, meillä taas koiran pitäminen koirana ja eläimenä on joskus mielestäni aikalailla hämärtynyt. Joskus tuntuu siltä, että koirille suorastaan järjestetään mahdollisuus samojen asioiden haluamiseen meidän kanssamme. Koiran inhimillistäminen ja pitäminen lähes lapsenaan ei minun mielestäni oikein sovi raavaalle ja hierarkiatietoiselle maalaiskoiralle. Jokainen saa luonnollisesti toimia m-a:nsa kanssa miten haluaa, itse en halua päästää tällaista koiraan sänkyyni, siis ihan konkreettisesti "samalle tasolle". Omat koirani oleskelevat pääasiassa ulkona ja tietyt tyypit, jotka ovat todella ruuanhimoisia, ovat taatusti aina ulkona, kun syödään. Kerjääminen opitaan aina kerrasta. M-a voi olla kova vartioimaan ruokaansa toisilta koirilta.

Kahta samanlaista m-a:ta ei ole olemassa, joten yhden tai kahden koiran omistaminen ei vielä oikeuta yleistyksiin. Jos joku yksilö on arka tai puree ihmisiä tai karkaa omille teilleen eikä tule luokse, tai ei nauti uimisesta tai ei halua seurustella vieraiden koirien kanssa tai ei kuuntele omistajaansa jne., ei tarkoita sitä, että kaikki m-a:t ovat sellaisia. Yksilöiden vartioimiskäytöksessään olen havainnut tyylieroja. Erilaisia yksilöitä on käsiteltävä eri tavoilla. Tämä edellyttää suurta herkkyyttä elekielen tulkinnassa ja käyttämisessä, jotta kohtelu olisi juuri sen tietyn yksilön mittakaavan mukaista. M-a:lle sopimaton ympäristö, työn puute, laumatoverin puute, tilan ahtaus, omistajan epävarma, aggressiivinen tai ristiriitainen käsittely ja viestintä sekä koiran kipu ovat mm. sellaisia asioita, jotka aiheuttavat helposti sen stressitason nousemisen. Stressaantumisen seurauksena lauman yksilöillä voi näkyä voimakas järjestäytymisen tarve ja

puolustautumismieliala henkilökohtaisen turvallisuuden ja hengissäsäilymisen takaamiseksi. Epävarmuus ja jännittyneisyys voi näkyä silloin ylikorostuneina dominanssieleinä tai avoimena aggressiona. Tällainen koira yrittää näyttää mahdollisimman suurelta ja uhkaavalta ja se tepastaa jalat jäykkänä, häntä sojossa, suupielet tiukkana, korvat eteen asettuneina ja mulkoilee ympärilleen tai tuijottaa ilkeästi kohdettaan. Usein kuuluu myös matalaa murinaa. Jos tilanne koiran kanssa ajautuu tähän pisteeseen, täytyy omistajan istua alas tunniksi ja miettiä, mikä on mennyt pieleen tai mitä on mennyt tosi pahasti pieleen, jos käytös kaiken lisäksi kohdistuu oman perheen jäseniin. Yleensä tällainen "pattitilanne" on kehittynyt pikkuhiljaa pitemmällä ajalla. Syitä pitää pohtia perusteellisesti, "peiliinkin kannattaa vilkaista". Hyvin monessa tapauksessa ainakin osa ratkaisusta löytyisi omistajan oman toiminnan muutoksesta. Tämä vaan on niin hirvittävän vaikeaa ja nöyryyttävää monelle ihmiselle, että monen koiran treenaaminen on lähes mahdotonta. Jos sitten koira vaihtaa kotia ja saa uudella tavalla käyttäytyvän omistajan uudessa ympäristössä---ihme ja kumma--- ongelmat ovat tipotiessään! Sellainen aggressiivisuus, johon on vaikea löytää koiran ja tilanteen kannalta loogista selitystä, on yleensä kivun aiheuttamaa.

Jos kaikki on hyvin laumassa, ei kellään ole tarvetta haastaa riitaa muiden jäsenten kanssa. Riitely ei ole kannattavaa, koska se on aina suuri "kustannus" laumalle ja haitaksi sen yhteistoiminnalle. Dominanssiaggressiota havaitseekin luonnonlaumoissa vain silloin, kun on puute jostain välttämättömästä resurssista. Tällaisia "puutetiloja" eläimen kannalta voivat olla esim. ravinnon puute ja tilan puute. Näлкäinen koiralauma voi taistella yhdestä lihakimpaleesta ja se, joka on motivoitunein (näлкäisin) ja fyysisesti vahva taistelee todennäköisesti itsensä voittajaksi. Meidän oloissamme kotikoirat ovat enemmän ylensyöneitä kuin näлкää nähneitä. Ruokariidat ovat useimmiten ihmisen itsensä aiheuttamia. Kahta koira ei kannata laittaa ruokailemaan vierekkäin, koska molemmilla saattaa tulla sellainen tunne, että toinen voi viedä toisen ruuan. Tästä epävarmuudesta puolustushalu alkaa nousta ja sitä ei ole järkevää m-a:lla harjaannuttaa. Itse syötän aikuiset koirani aina eri tiloissa ja luitaan ne pureskelevat aina eri tarhoissa. Ihmisen ei pidä myöskään häiritä koira sen syödessä. Itse en ole koskaan "testailut", voinko ottaa vai enkö voi ottaa kuppia koirani nenän edestä pois. Mielestäni vaikuttaisin koirastani silloin ryöstäjältä, kilpailijalta, kerrassaan epäluotettavalta tyypiltä, jolle on parempi antaa enemmän tai myöhemmin lähtöpässi. Koskaan minulla ei myöskään ole ollut ongelmia ottaa koiriltani mitään pois, jos on ollut pakko. Teen nimittäin aina vaihtokaupan-----lihapulla sinulle, upouusi kenkäni minulle!!

Tavoittelemisen arvoinen "resurssi" kotikoiralle usean koiran laumassa voi olla myös omistaja tai tietty makuupaikka. Jos on kaksi vetreää urosta ja yksi juoksuaikainen narttu, jota molemmat havittelevat, tulee hyvin todennäköisesti kärhämää, kumpi sukua saa jatkaa. Tilanne on vastaava, jos on kaksi juoksuaikaista narttua ja yksi komea uros.

Fiksuna koirana m-a osaa johtaa ja hallita omistajaansa myös hienovaraisesti, jos se sallitaan. Tämä näkyy koiran taholta omistajan ohjailemisena, asioiden haluamisena ym. vaatimisena. Aloitteentekijä eri toimintoihin on silloin koira, ei ihminen. Aloitteen tekeminen sellaisiin toimintoihin, jotka johtavat koiran kannalta positiiviseen lopputulokseen, olisi hyvän ihmisjohtajan tehtävä.

M-a on "luonnonlapsi", joka rakastaa vapautta. Se ei ole luotu kulkemaan kaduilla taluttimessa tai pidettäväksi jatkuvasti pienessä tarhassa, joskin sellainen säilytyspaikka on hyvä olla varalta. Se haluaisi liikkua avoimilla niityillä lampaiden joukossa tai maleksia omalla isolla reviirollään vahdin työtä tehden. Velvollisuuden hoitaminen onnistuu vain silloin, jos piha on aidattu siten, että talo on sen sisäpuolella. Mitä tekee reviiirin vartijalla, jos se pidetään omistajan poissaollessa erillisessä aitauksessa?? Olen pannut merkille vuosien varrella, että sellaisilla rotumme edustajilla, jotka ovat eläneet "ahtaasti" kaupungeissa tai rivitalojen minipihoilla ja, jotka ovat joutuneet sietämään paljon rajoittamista ja sääntöjä tai "tiukkapipoista" kenttäkoulutusta, on usein ollut käytösongelmia.

Tiheään asutulla seudulla koiran vahtihauku voi aiheuttaa häiriötä. Haukkuminen etenkin pimeän tullen, kuuluu vaistonvaraiseen vahtimiskäyttäytymiseen. Jos siihen puututaan jatkuvasti, käy usein niin, että se vaan lisääntyy. Huomion antaminen käytöksen jo alettua, toimii usein palkitsevana ja koira oppii entistä enemmän haukkumaan. Itse en puutu koirieni haukkumiseen ja täytyy todeta, että ne haukkuvat hyvin harvoin, eivätkä koskaan syyttä. Normaaleihin, joka päivä toistuviin ääniin m-a tottuu itsestään, jos niistä ei seuraa mitään vaarallista eikä omistaja reagoi niihin.

Omat koirat opettajina

Otin mahtavaluonteisesta Amadeuksesta mallia jo 20 vuotta sitten ja vuosien saatossa minusta onkin tullut erinomainen "koiranpuhuja" ja ihan pätevä lauman hallitsija. Tiedän oman asemani jokaisen koirayksilöni suhteen ja he tietävät omansa minun suhteeni. Keskinäiset välinsä he saavat hoidella itse. Jos on keskinäisiä rähinöitä, kuten narttujen kesken ja urosten kesken saattaa ajoittain tulla, laitan koiria mieluummin erikseen kuin toimin jatkuvasti järjestyspoliisina. Parempi laiha sopu kuin lihava riita. Jos samaa sukupuolta olevien ikäero on riittävän suuri, on keskinäinen toimeentuleminen todennäköisempää. Samanikäisyys ja siten tasavertaisuus on riski. Kaksi samaa sukupuolta olevaa sisarusta on ehkä "pahin

pari". He ovat toistensa kilpailijoita lähes kaikissa suhteissa. Jos alkaa keräillä koiria, kuten allekirjoittanut, kannattaa miettiä näitäkin asioita.

Laumakoirana m-a kyllä viihtyy kaltaistensa seurassa. Yksinäinen m-a ei ole mielestäni kovin hyvä asia. Jos ei toiselle valkoiselle ole tilaa, niin kissatkin ovat sopivia laumatovereita. Lauman tasapainoisuus näkyy levollisena ja rentona olemisena, kukaan ei kiusaa eikä alistele vähän väliä jotakuta. Kenenkään ei myöskään tarvitse kyyhöttää nurkassa ja pelätä, koska joku hyökkää. Aggression välttäminen on fiksua ja rauhoittavien eleiden käyttäminen viisasta. Kiusatun elämä on rankkaa ja stressaavaa. Sellainen koira saattaa ruveta oirehtimaan fyysisin vaivoin. Minä en myöskään mieltä kuka laumani koirista on "ykkönen" tai kuka on "kolmonen" toimiessani heidän parissaan. Oleellista on vain se, että he pitävät minua luotettavana ja fiksuna tyyppinä ja pystyn ohjailemaan heitä kaikkia tarpeen vaatiessa ilman vastustusta. Sitäpaitsi koirat eivät osaa laskea!!!!

Amadeus opetti myös millaisia ovat dominoivan, itsevarman koiran käyttämät signaalit, joilla alennetaan vastapuolen aggressiota. Niitä käyttämällä koira voi myös rauhoitella levotonta, uhkaavaa ympäristöä tai vihaista omistajaa tai lieventää omaa jännitystään ahdistavassa tilanteessa. Jos nämä jäävät ihmiseltä huomaamatta tai niihin ei vastata oikein, voi joutua purruksi. Eleiden tarkoitus on lisätä välimatkaa tai säilyttää etäisyys samanlaisena koettuun uhkaan. Läheisyys on monelle koiralle voimakas uhka ja yksilöstä riippuen "oma henkilökohtainen turvatila" pyritään säilyttämään itsensä ympärillä. Jotkut koirat haluavat pitää suurempaa etäisyyttä muihin kuin toiset. Jollei tämä onnistu, eikä pakomahdollisuutta ole, voi tulla tappelu. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilanteesta on kahden uroksen sullominen ahtaaseen autoon tai vieraan koiran halaaminen tai koiran ahdistaminen ahtaaseen tilaan. Rauhoittavat signaalit etenevät normaalilla koiralla seuraavasti; ensin vähän rauhoittavia eleitä, sitten voimakkaampia sellaisia ja, jos vastapuoli ei reagoi, alkaa näkyä ja kuulua etäisyyttä lisääviä signaaleja, jonka jälkeen koira hyökkää, jos pakomahdollisuutta ei ole. Kahdessa ensimmäisessä vaiheessa tilanne olisi vielä hyvinkin oikeilla eleillä pelastettavissa. Terävyysleiden alkaessa olisi viimeistään syytä perääntyä. Stressaantunut koira voi edetä ensimmäisestä vaiheesta suoraan hyökkäykseen. Rauhoittavien eleiden käyttöön on m-a:n omistajan hyvä perehtyä, koska rotumme yksilöt ilmentävät niitä varsin selkeästi viestinnässään.

Elämäni koiria

Amadeus oli kooltaan pienin ja vanhin kolmesta silloisesta m-a uroksestani. Seuraavaksi vanhin oli Fabion (kasv. Franca Simondetti, kennel Delle Grandes Murailles), Italian poika, joka saapui luokseni n. 3,5 kk ikäisenä. Hän oli "ujo piimä" ja potentiaalinen pelkopurija. Vieraat ihmiset ja koirat olivat hänelle kauhistus. Yhdeksän kuukautta vanhana hän kuitenkin esiintyi kuin unelma näyttelyssä ja sai ensimmäisen sertifikaattinsa. Lopun elämänsä hän oli kuuliainen ja erittäin helposti ohjattava. Saatoin pitää häntä irti kaikkialla, hän ei haastanut riitaa toisten koirien kanssa ja oli erittäin ystävällinen ihmisille. Luokseni hän kipitti iloisesti jo katsoessani häneen. Hän osasi myös tuoda minulle eri nimisiä tavaroita, siis hän oli noutava m-a. Yritin, että hän tekisi sen vain pyynnöstäni, mutta usein oli sylinä täynnä tavaraa: kenkiä, lasten legoja, tv:n kaukosäädin, rintaliivit, pesusieni, saippua jne. Fabionilla oli ilkeät kellertävät ja pistävät silmät ja porttia vartioidessaan ne leiskuivat tulta, kunnes saavuin paikalle.

Amadeus ja Fabion olivat hyvin tottelevaisia ja tavallaan myös "työkoiria". Minä nyt tarkoitan tällä sanalla sitä, että he olivat apureinani treenatessani hyökkäileviä uroskoiria ohittamaan kadulla ihmisiä, autoja ja vastaantulevia muita nelijalkaisia. He osasivat myös molemmat juosta irti pyörän vieressä ja vaihtaa puolta tyylikkästi pyörän edestä kiertäen. Välillä annoin luvan mennä ojanpohjaa haistelemaan ja juoksentelemaan itsekseen, koska heidän pysäyttämisenä seiso-sanalla onnistui sujuvasti yli 50 metrinkin etäisyydeltä. Siinä töröttivät kunnes ehdin pyörällä viereen.

Kolmantena m-a:na toin Italiasta Januksen (kasv. Franca Simondetti), kauniin ja vahvaluustoisin sekä reippaan uroksen. Sitten tapahtui jotain sellaista, mistä en koskaan päässyt selville; hänestä tuli yhtäkkiä hirvittävän arka! Hän tuntui pelkäävän kaikkea mahdollista. Kotona ja umpimetsässä hän oli rento ja iloinen. Siihen tulokseen olen ajan myötä tullut, että ehkä sosiaalistin häntä liian innokkaasti. Hän rasittui ja stressaantui ja väsyneenä ei kestänyt niin hirveitä määriä uusia asioita, joita hänelle tarjoiin. "Lentokuljetusshokki" on kenties myös ollut kyseessä. 4-5 kk ikäinen pentu on herkässä vaiheessa ja tällainen henkinen trauma voi aiheuttaa haittaa myöhemmin sen elämässä. Tästä opin, että mieluummin vähemmän ja harvemmin uusia asioita, jotka koira kestää hyvin, kuin paljon, jolloin on suurempi riski sattua vahinko. Tällä hetkellä tilanne onkin ihan päinvastoin ja nykyiset koirani ovat "metsäläisiä".

Kärsivällisyyteni oli todella koetuksella, kun jouduimme Januksen kanssa ohittamaan tienvarressa olevia vaarallisia postilaatikoita. Vastaantulevien pyöräilijöiden, ihmisten, lastenvaunujen saati kuorma-autojen ohitus nosti otsalleni hien ja tuskan. Pariin otteeseen lensin kuin leppäkeihäs ojanpohjalle rähmälleni, koiran riuhtoessa itsensä pakoon pellolle. Fabionin jälkeen tämä treenaus oli kyllä osittain jo rutiinia, mutta oli se meille molemmille rankkaa. Suolistotulehdus stressin takia vaivasi koira alle vuoden ikäisenä. Pari vuotiaaksi tein ahkerasti ja säännöllisesti työtä ja tuloksena minulla oli kuin olisin hyvin irti pysyvä kaunis

koira, joka väisti sujuvasti vastaan tulevat ihmiset ja koirat. Janus oli lisäksi vahva kuin härkä ja veti riemurinnoin pulkkaa ja hiihtäjää perässään pitkin kuutamossa kimaltavaa hankea. Upeaa!!

Nike (kasv. Pentti Pappinen) oli ensimmäinen narttuni, Januksen ja Cassen tytär, astutusmaksupentu. Ajattelin, että nyt vasta pääsen helpolla, nartut ovat aina helpompia kuin urokset. Toisin kävi. Koirakansa "vapisi", kun neiti saapui koirapuistoon 9vk vanhana. Hän pörhalsi surutta häntä pystyssä isompien koirien nenän eteen ja uhoili. "Onpa kipakka urospentu!!!", totesivat koiranomistajat. Nikeen oli käytettävä huomattavasti jäməkämpää otetta kuin kolmeen herttaiseen poikaani. Hänen opettamisensa oli paljon, paljon työläämpää. Kaksivuotiaana hän sitten olikin tavattoman ryhdikäs ja hyväkäyttöksinen narttu, jota oli ilo esittää kehässä. Remmissäkin hän kulki kuin enkeli. Hankaluutta kyllä ajoittain aiheutti hänen korostunut omistamisenhalunsa. Ollessamme ulkonäyttelyissä kukaan ei saanut mennä edes niille paikoille, joista me olimme poistuneet viisitoista minuuttia aikaisemmin. Nike kommentoi ärhäkkäästi niin röyhkeitä tyyppejä. Tällaisen nartun kanssa piti olla silmät selässäkin, en arvannut antaa häntä vieraan käsiin. Tällaisen nartun kanssa ei tarvinnut miettiä uskaltautuuko pimeällä sivukaduille tai umpimetsään!! Omasta mielestäni Nike oli kuitenkin hieman liian tulinen ja hallitseva.....sanoisin nykyisellä kokemuksella, että epävarma. Hänen ansioistaan opin kuitenkin erittäin hyvin ymmärtämään ihmisiä, jotka kokevat koiransa kanssa liikkumisen rasittavaksi. Syitä huonoon käytökseen on monia, totuus on kuitenkin, että harva tahallaan koirastaan sellaisen tekee.

Niken sulhaseksi tuli Jaffi (kasv. Anna Albrigo, kennel Selvaspina), neljäs urokseksi. Hän oli tullessaan puolivuotias, reipas, kiltti ja osasi esiintyä muiden herrojeni mielestä arvolleen sopivasti, siis hyvin "alamaisesti". Hän oli niin helppo käsiteltävä, että oikein oli tekemisen puutetta! Kaksi vuotiaana myin hänet fiksuna ja tottelevaisena koirana ja sertiä vaille valiona.

Umca (kasv. Anna Albrigo, Kennel Selvaspina), joka oli tullut Italiasta Januksen kanssa, oli yhteisomistuksessa. Hän synnytti kasvattajaurani ensimmäisen pentueen, jonka isänä oli kaunis Januseni. Yksi urospentu, Romeo, jäi tästä pentueesta kotiin. Hän oli minulle varhaispentukoulutuksen koekaniini. Aloitimme järjestelmällisesti, kun hän oli 7vk vanha. Kun hän oli neljän ja puolen kuukauden ikäinen, menimme Keravan koirakerhon penturyhmään ja osallistuimme hieman niinkuin tasotestausmielessä koulutukseen. Voi ihme ja kumma! Romeo osasi kaiken opettamani upeasti. Kontakti minuun säilyi kiinteänä huolimatta ympärillä sähläävistä muista koiralapsosista, joiden ohjaajilta meni suurin osa ajasta taluttimien selvittämiseen vierustoverin jaloista. Romeo osasi jo silloin katsekontaktin, sivulla kulkemisen, istumisen, maahan menon, paikalla pysymisen, luoksetulon ja seisomaan pysähtymisen. Hän oli erittäin helppo pitää joka paikassa mukana. Suuri hetkemme oli esiintymisemme Maailmanvoittaja näyttelyssä 1998 ykkösryhmän toiseksi parhaaksi pennuksi!! Vastustajakin oli miltei 40! Romeo oli tuolloin kaunis nuorukainen, mutta uskon, että upealla saumattomalla liikehdinnällämme oli melkoisen suuri vaikutus menestykseemme. Tänä päivänä Romeo on edelleen hienokäyttöksinen ja itsevarma perhekoira Oulussa.

Sitten oli Niken vuoro saada pentuja Jaffin kanssa. Taas jäi yksi pienokainen kotiin, tällä kertaa iso mustanenäinen ja rauhallinen narttu. Hän on Rosie, joka on tällä hetkellä laumani kuningatar, arvossa pidetty, upealuonteinen ja kookas. Hänen luonteen geeninsä ovat isänsä Jaffin kaltaiset. Kiltimpää ja helpompaa m-a narttua on vaikea löytää. Sitäpaitsi hänellä on perintötekijöissään tämä monen tavoittelema "kulkee vetämättä taluttimessa"-geeni. Joskus suunnittelin hänelle skeittilautaa jalkojen alle, koska meno oli niin raivostuttavan hidasta. Rosie on kaunis ja saavutti muotovalion tittelin heti pari vuotiaana. Muistan elävästi sen valioksi tuleminen huippuhetken, kun Rosie valahti kesken arvostelun selälleen kellimään, koska häntä alkoi tympiä ja oli kuumakin. Pääsimme kuin pääsimmekin kuitenkin molemmat omin jaloin pois kehästä punavireä ruusuke kädessäni.

Romeon tultua miehen ikään, mietin hänelle sopivaa morsianta. Italiasta tullut Arni narttu (kasv. Mario Facchinetti, kennel Della Rossera) oli niin onnettoman arka luonteeltaan, että häntä en voinut äidiksi ajatellakaan. Arni oli Ketunkorven prinsessa ja minulle helppo ja luottavainen. Muita hän ei edes vaivautunut kuuntelemaan. Hän oli erittäin luonteva kaikkien koirien kanssa ja kävimme paljon metsissä juoksentelemassa ja tapailimme muun rotuisia koiria ja heidän omistajiaan. Kadulla taluttimessa kävely oli hänestä hyvin ahdistavaa. Siitä Arni oli mukava, että häntä oli helppo pitää irti, koska hän piti minua tarkkaan silmällä, eikä koskaan tehnyt mitään pahuuksia. Pentujen kaitsijana hän oli korvaamaton.

Sattuman kautta sain ostettua kaksi vuotiaan Italiasta kotoisin olevan Valicheran (kasv. Agostino Molinelli), joka sitten sai potria pentuja Romeon kanssa. Heistä jäi pihalleni Babe. Nimi johtui hänen possunpunaisesta ihostaan, joka kuului karvoituksen läpi. Babe oli superneiti, iso ja roteva, kiltti ja sosiaalinen. Hän harrasti paljon kamppailuleikkejä ja oli aivan samalla tavalla ronskin mallinen kuin isoisänsä Janus. Nykyään Babekin muuten vetää pulkkaa lastentapahtumissa Muhoksella eli vetämisinto on selvästi isoisän verenperintöä. Ovenavaustaito puolestaan on periytynyt äidiltään Väliiltä. Jalostus on tässäkin asiassa mennyt eteenpäin, koska Babe on äitiään paljon taitavampi; jos hän haluaa klo 4.00. sisälle, hän soittaa fiksusti ovikelloa, eikä ovea rumasti räpyttään herätä emäntäänsä.

Väli on armoton alueemme vahti. Pari vuotta sitten päätti eräs humaltunut henkilö kavuta porttimme yli. Oikein itsekkin pelästyin Välin hampaiden väläyttelyä ja kumeeaa murinaa hänen noustessaan porttiamme vasten ylös kiipeilijän naaman eteen. Henkilö päätti lähteä kotiin. Vielä nykyäänkin Väli on haettava pois portilta, jos joku on tulossa. Vastuu painaa niin paljon! Hän ei mahdolliselle talonryöstäjälle selkäänsä käännä, ennenkuin minä olen käynyt "kuittaamassa tilanteen".

Rosie alkoi jo ikääntyä ja sopivaa sulhasta ei Suomesta löytynyt. Siispä taas rodun kotimaahan pentua hakemaan. Adamo (kasv. Giancarlo Rainaldi) oli 8vk vanha, kun toin hänet Suomeen punaisessa lentokassissa. Hän oli reipas ja rohkea heti alusta lähtien ja kasvoi Romeon ja Arnin koulutuksessa hyvätapaiseksi rauhalliseksi urokseksi. No, olihan hänelläkin villi vaiheensakin pari vuotiaana. Aluettamme ympäröivän aidan takainen metsä alkoi kiinnostaa, koska siellä kulki hirviä, supikoiria ja kettuja. Aamuyöllä usein heräsin kovaan haukkumiseen, ja kun kävin taskulampun kanssa katsomassa, toljotti kerrankin kaksi isoa hirveä suoraan minua silmiin. Hetken kuluttua ne lönnkyttivät pois päin taskulamppuni valokeilassa. Eräänä yönä, kun taas kompuroin pilkkopimeässä metsässä, kuulin uskomatonta mourunaa ja murinaa. Sydän kylmänä kävelin ääntä kohti "turvakarrit" seurassani ja siinä istui iso supikoira kymmenisen metriä aidastamme. Ei se edes häipyntynyt heti vaikka koirat paukuttivat niin, että metsä raikui. Nämä tunkeilijat reviirimme lähellä jäivät vimmatusti vaivaamaan Adamoa, ja niinpä hän päätti kaivautua aidan alta ja lähteä tutkimusmatkalle. Aamuisin klo 6.55. hän tavallisimmin istui porttimme edessä ja odotti avaajaa. Tietysti hän tiesi, että hoitolamme avataan klo 7.00. ja ajatteli saapua ennen asiakkaiden tuloa. Fiksu koira!! Ennenkuin saimme aidan helman viritettyä maata vasten, hän ehti tehdä useita aamuyön reissuja. Arni oli paras paikallistaja, tarkkakuuloinen tyttö. Ja aina se metsä siinä suunnassa rymisi, mihin hän katseensa suuntasi. Kävin tuostakin paikkailemassa aitaa ja yritin hakea isoakin aukkoa, koska Adamo painaa yli 50kg. Kompastelin aidan viereen raahattuihin hirven sääriluihin ja löysin vain pienen pieniä aukkoja sieltä sun täältä. Varsinainen limbomestari tässä oli kyseessä!! Kerran soitti Hesarin tuoja klo 3.00. ja kyseli kohteliaasti, että onko tämä valkoinen eläin teiltä? Kerran taas asiakas kertoi tuodessaan hoitoon koiraansa keskellä päivää, että ihan samannäköinen koira, kuin teillä nuo valkoiset, istuu tuolla Lahdentien varressa autoja katselemassa. Silloin oli mittani täynnä ja lähdin siltä istumalta juoksemaan sinne päin. Ja kukas se tulikaan häntä huiskien puolessa välissä hiekkatietä vastaan? Iloinen Adamo! Tästä nyt kuitenkin räpsähti hänelle pari viikkoa pakollista kotiarestia, jotta saatiin aita kuntoon. Mutta sen minkä on nuorena oppinut taitaa vanhanakin- näinhän sitä sanotaan. Seuraava häikäisevä "limboiluesitys" tapahtui Lisan juoksun aikaan. En ehtinyt ajoissa hätiin ja tapasin pariskunnan makoilemassa tyytyväisinä samassa tarhassa. No, eihän toisessa vain vika ole, Lisa oli kyllä harrastanut silmäpeliiä jo joitakin päiviä. Juoksun vaiheesta minulla oli aivan väärä tieto, niinkuin on monesti aiemminkin ollut. Lisa joutui luopumaan lapsosistaan, yhdistelmä ei minun mielestäni ollut sopiva. Urokseni ovat muuten aina olleet tarkempia kuin laboratoriotutkimukset tärppipäivien suhteen. Muulloin he sitten eivät ole edes yrittäneet astua.

Seuramme teki yhteisen Italian reissun kesällä 2003 ja silloin saapuivat Lisa ja Ateleta nartut (kasv. Giancarlo Rainaldi) He olivat täysin tarhakoirina kasvaneita ja kaulapanta ja talutin asennettiin heille ensimmäisen kerran, kun lähdimme bussilla kohti Suomea. Matka oli rankka, mutta he kestivät sen hienosti. Molemmat ovat kasvaneet kauniiksi ja terveiksi nartuiksi ja synnyttäneet upeita pentuja. Lisa on herttainen ja kiilti, Ateleta puolestaan hieman räväkempi ja touhukkaampi tapaus. Tällä hetkellä pihallani riekkuu nuorimmaisena kaunis Elsa, Ateletan ja Limoneron tytär.

Lisan sulhanen ensimmäiseen pentueeseen oli Ruotsista Zac Zaccheo (Kennel Pastore, Marita&Bo Wisfelt). Keinosiemennyksellä laitettiin alulle yhdeksän pulleata pentua. Tästä pentueesta lähtivät sisarukset Biella ja Bobbio sekä Benedetto lampaiden suojelijoiksi. Yhden siskon lähtien Ruotsiin, missä hänen elämänsä päättyi hyvin nuorena ja hyvin surullisesti. Yksi kasvattajan vaikeimmista asioista on valikoida pentujen ostajia. Joskus tuntuu siltä, että pitäisi olla ennustaja ja omistaa sellainen kaukoputki, jolla voisi selvittää millaisiin oloihin pentunsa lähettää. Muita ikäviä asioita, jotka pahoittavat mieltäni kasvattajana, ovat perättömät puheet koiristani ja kasvatustyöstäni. Onneksi itseään voi piristää ajattelemalla, että kateus on aina ansaittua, tästähän useinkin on kysymys. On se vaan kummaa, etteivät aikuiset ihmiset voi olla rehellisiä ja luotettavia toisiaan kohtaan. Ei ihme, että moni kokee koiran parhaaksi ystäväkseen.

Metsän poika Bosco (kasv. Kristina Henriques, kennel Cane Bianco) oli onnenpotku minulle! Sain ostettua hänet itselleni Ruotsista, kun hän oli vajaa kolme vuotias. Näyttelytuloksia hänellä ei ollut, mutta tässä vaiheessa olevan kasvattajan on jo syytä itse tietää oleelliset asiat rodun ulkomuodosta. Hän oli kotonani kolmisen viikkoa Lisan sulhasena, ennenkuin matkusti Vaasaan Raippaluotoon. Vaikka Boscolla ei ollut takanaan minkäänlaista ympäristökoulutusta tai erityistä ihmisiin sosiaalistamista, ei sopeutuminen uusiin olosuhteisiin näyttänyt hetkauttavan häntä ollenkaan. Hänen luonteensa on rautainen! Taustakoirina onkin lammavahteina toimineita koiria, joilla nimenomaan tasapainoisen ja varman luonteen vaatimus on erittäin suuri. Valionarvoon tarvittavat sertinsä Bosco otti kolmessa näyttelyssä.

Kristina on itse asunut Italiassa, osaa kielen, tuntee paljon kasvattajia ja rotumme alkuperäisen käyttötavan. Hänen mielestään ei ollut hyvä, että Bosco olisi ainoana m-a:na uudessa kodissaan. Siispä laitoin hänen ystäväkseen Pilvin, Lisan ja Zacin tyttären. Nykyisin molempien ystävinä asustaa kymmenkunta

lammasta, kaksi hevosta, neljä kissaa ja lammessa uivat sorsat. Bosco ei muuten koskaan elämässään ollut tutustunut vieraisiin eläinlajeihin!! Se, että m-a:lla ei ole saalistusviettiä "verissään" osoittautui hänenkin kohdallaan paikkansapitäväksi. M-a ei aja riistaa, mutta jotkut yksilöt "saattelevat" tunkeilijaa karkottaessaan sitä loitommalle.

Ateletalle olin hakenut sulhoa jo kauemmin. Käväisin keväällä 2006 Italiassa rodun erikoisnäyttelyssä, tutustuin uusiin kasvattajiin ja minulle näytettiin häikäisevän kaunis Limonero ja hänen isänsä Cafiero (kasv. Agostino Di Cola, di Lucus Angitiae). Jäin miettimään Limoneron ostamista, niin upeata m-a:ta en ollut aiemmin nähnyt!! Punainen lentokassi oli nytkin mukana, vaikken ollutkaan suunnitellut pennun tuontia. Ei sitä viitsinyt kuitenkaan tyhjänä lennättää, joten sinne laitettiin pieni herttainen Ofena-tyttö (kasv. Gianfranco Montagliani). Ofenasta tuli heti Suomessa filmitähti, ensimmäiset kuvaukset olivat hänen ollessaan 9 vk. Hän esiintyy eläinvideolla pentukoulutusoppilaana pienen pojan lemmikkinä. Ofenan luonnetta tuli "testattua" kuvausten aikana milloin milläkin tavalla. Hän ei ollut moksiskaan ympärillään olevasta hälinästä, kameroista ja ihmisjoukosta.

Syksyllä 2006 hain Limoneron itselleni. En ole oikein osannut uneksiakaan, että minulla olisi joskus niin kaunis, terve ja ihanaluonteinen m-a uros! Muista uroksistani hän muistuttaa luonteeltaan paljon Amadeusta ja Romeota, joiden olemuksesta huokui samanlainen itsevarmuus ja tasapainoisuus.

Tähän onkin hyvä päättää tämä sepustus, jossa olen esittänyt omia kokemuksiani ja ajatuksiani upeasta rodustamme ja kertonut omista koiristani menneen 20 vuoden ajalta.

Terveisin Anne Juppi ja luonnonlapset:

AMADEUS, FABION, JANUS, UMCA, ALFA, NIKE, JAFFI, MINDA, GIADA, PAOLA, NUPPU, ENKKA, ALBERT, NOVA, ARNI, ROMEO, ROSIE, VALICHERA, JADE, BABE, ADAMO, LISA, ATELETA, ADA, FAZIO, GIOTTO, ARTSI, ARNO, MÖRRI, OFENA, PILVI, BIELLA, BOBBIO, LIMONERO, BOSCO, ALFI, ELSA, MARTA. (Omia ja muita maremmano-abruzzeseja, joihin olen päässyt tutustumaan hyvin läheisesti hoitaen ja kouluttaen heitä).